

Perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman 2020–2023 toimeenpanon käynnistämisseminaari

Inledningsseminariet för genomförandet av den nationella handlingsplanen för grundläggande och mänskliga rättigheter 2020–2023

Tiivistelmä

Oikeusministeriö järjesti 14.10.2021 verkossa avoimen seminaarin, jossa kerrottiin kesäkuussa julkaistusta [kolmannesta kansallisesta perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelmasta](#), joka ulottuu vuosille 2020–2023. Tilaisuudessa kerrottiin perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen seurannasta Suomessa, esiteltiin perus- ja ihmisoikeusindikaattoreiden kehittämistä ja käyttöönottoa sekä myös yleisemmin hallituksen tavoitteita ja toimenpiteitä perus- ja ihmisoikeusseurannan vahvistamiseksi. Oikeusministeriön hankkeita, THL:n seuranta- ja tiedonkeruuta koskevaa työtä ja perusoikeusbarometria koskevien tietoisuuksien lisäksi esiteltiin ulkoministeriön työtä kansainvälisten sopimusvalvontaelinten suositusten seurannan tehostamiseksi ja oikeusministeriössä käynnissä olevaa perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arvioinnin kehittämistä. Esitysten jälkeen kuultiin perus- ja ihmisoikeuskentällä toimivien kommentteja aiheeseen. Kommenttipuheenvuoroja kuultiin apulaisoikeusasiamies Maija Sakslinilta, yhdenvertaisuusvaltuutettu Kristina Stenmanilta, Niina Laajapuroilta Amnestystä, Aija Salolta Ihmisoikeusliitosta sekä perus- ja ihmisoikeustutkimuksen näkökulmasta Elina Pirjatanniemeltä Åbo Akademiasta. Tilaisuuden lopuksi keskusteltiin toimintaohjelman toimeenpanoon liittyvistä kysymyksistä.

Postiosoite
Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

Toimintaohjelman tarkoituksena on tukea tietopohjaista politiikkaa ja lainvalmistelua. Eri toimijoiden tuottamaa seurantatietoa perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta on paljon, mutta se on hajanaista. Pyrkimyksenä on tehdä systemaattista seurantaa siten, että eri toimijoiden tuottama tieto täydentää toinen toistaan. Tähän tarkoitukseen on kehitetty indikaattorikehikko, joka on uusi työkalu ja yritys luoda läpileikkaava katsaus perus- ja ihmisoikeustilanteeseen Suomessa. Indikaattorit ovat kuitenkin väistämättä epätäydellisiä ja niitä on määrä kehittää tulevaisuudessa. Seurannassa on syytä pitää mielessä pitkäjänteisyys, tiedon tarkoitus sekä riittävän analyysin välttämättömyys. Seminaarissa keskusteltiin myös perus- ja ihmisoikeuskoulutuksen ja -tietoisuuden merkityksestä koko kansan tasolla. Lisäksi todettiin, että Suomessa tarvitaan enemmän hallituksen ja eduskunnan tasolla käytävää keskustelua perus- ja ihmisoikeussuositusten täytäntöönpanosta. Keskustelussa nousivat vahvasti esiin myös perus- ja ihmisoikeuksien seurannan resurssit sekä yhteistyön merkitys. Tilaisuuden juonsi oikeusministeriön demokratia- ja julkisoikeusosaston päällikkö **Johanna Suurpää**.

Referat

Den 14 oktober 2021 ordnade justitieministeriet ett öppet webbseminarium om [den tredje nationella handlingsplanen för grundläggande och mänskliga rättigheter](#), som publicerades i juni och som omfattar åren 2020–2023. Vid seminariet talades det om uppföljningen av hur de grundläggande och mänskliga rättigheterna tillgodoses i Finland, utvecklingen och ibruktagandet av indikatorer för de grundläggande och mänskliga rättigheterna samt också mer generellt om regeringens mål och åtgärder för att stärka uppföljningen av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Det hölls informationsinslag om justitieministeriets projekt, Institutet för hälsa och välfärds uppföljnings- och datainsamlingsarbete samt barometern för grundläggande rättigheter, och dessutom presenterades utrikesministeriets arbete för att effektivisera uppföljningen av rekommendationer från internationella organ som granskar efterlevnaden av konventioner och justitieministeriets arbete för att utveckla bedömningen av konsekvenserna för de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Efter presentationerna framfördes kommentarer av sådana som arbetar med grundläggande och mänskliga rättigheter. De som framförde kommentarer var biträdande justitieombudsmannen Maija Sakslin, diskrimineringsombudsmannen Kristina Stenman, Niina Laajapuro från Amnesty, Aija Salo från Förbundet för mänskliga rättigheter samt Elina Pirjatanniemi från Åbo Akademi som representant för forskningen om grundläggande och mänskliga rättigheter. Seminariet avslutades med en diskussion om olika frågor med anknytning till genomförandet av handlingsplanen.

Syftet med handlingsplanen är att stödja en kunskapsbaserad politik och lagberedning. Det finns mycket uppföljningsdata framtagna av många olika aktörer om hur de grundläggande och mänskliga

*rättigheterna tillgodoses, men materialet är fragmenterat. Strävan är att genomföra systematisk uppföljning så att data som de olika aktörerna tar fram kompletterar varandra. För detta ändamål har det utvecklats en uppsättning indikatorer som är ett nytt verktyg och ett försök att skapa en genomgående översikt över situationen i fråga om de grundläggande och mänskliga rättigheterna i Finland. Indikatorerna är dock oundvikligen ofullständiga och ska vidareutvecklas framöver. Långsiktighet, syftet med data som samlas in och nödvändigheten av tillräcklig analys är bra att komma ihåg i samband med uppföljningen. Vid seminariet diskuterades också betydelsen av utbildning och medvetenhet om de grundläggande och mänskliga rättigheterna på befolkningsnivå. Dessutom konstaterades att genomförandet av rekommendationer om de grundläggande och mänskliga rättigheterna behöver diskuteras mer på regerings- och riksdagsnivå i Finland. Resurserna för uppföljningen av hur de grundläggande och mänskliga rättigheterna tillgodoses samt betydelsen av samarbete var också aspekter som starkt lyftes fram i diskussionerna. Seminariet modererades av **Johanna Suurpää**, chef för justitieministeriets avdelning för demokrati och offentlig rätt.*

Johdanto

Tilaisuuden avasi **oikeusministeri Anna-Maja Henriksson**, joka puheenvuorossaan nosti esiin pandemian aikana lisääntyneen keskustelun perusoikeuksien, oikeusvaltion ja demokratian turvaamisen merkityksestä. Henriksson korosti perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen merkitystä ja pitikin arvokkaana toimintaohjelman keskittymistä oikeuksien toteutumisen seurannan kehittämiseen. Toimintaohjelman osana kehitetyt indikaattorit osaltaan edesauttavat tietopohjaisen politiikan tekemistä ja seurannan onnistumisessa Henriksson painotti eri toimijoiden yhteistyön merkitystä.

Ihmisoikeuskeskuksen johtaja **Sirpa Rautio** kertoi Ihmisoikeuskeskuksen seuraavan perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista itsenäisesti ja osallistuneen myös indikaattoreiden kehittämiseen. Seuranta-työn tavoite on oikeuksien toteutuminen yksilötasolla, mutta kehitystä voidaan seurata myös ryhmittäin. Perus- ja ihmisoikeuksien seuranta on erittäin työlästä ja myös Rautio piti eri toimijoiden välistä yhteistyötä välttämättömänä. Hän nosti esiin huolen resursseista, sillä eri toimijoiden välinen yhteistyökään ei korvaa riittäviä resursseja. Seurannassa on vaarana hukkoa yksittäisten indikaattoreiden seurantaan, joten on tärkeää pitää mielessä kokonaiskuva ja poliittinen taso. Seurannassa on olennaista olla selvillä siitä, mitä tietoa Suomessa on, kuka sitä kerää ja mikä tieto on luotettavaa. Tieto on pirstaleista, joten yhteistyötä eri toimijoiden välillä tulee tehostaa ja indikaattoreiden kannattaa olla toimijoille yhteiset. Rautio nosti esiin myös kysymyksen siitä, miten päättävälle poliittiselle tasolle saataisiin lisättyä keskustelua oikeuksien toteutumisesta.

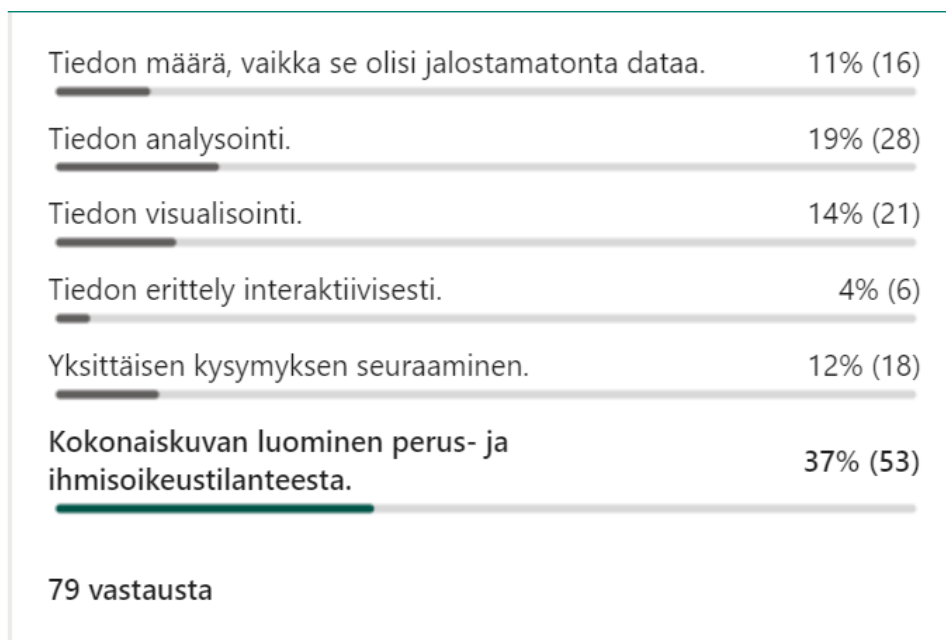
Perus- ja ihmisoikeusindikaattorit

Perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman osana laadittujen perus- ja ihmisoikeusindikaattoreiden kehittämistä ja käyttöönottoa esittelivät neuvotteleva virkamies **Anna Saarela** ja erityisasiantuntija **Nanni Olsson** oikeusministeriöstä. Indikaattorit on tarkoitettu pysyväksi työvälineeksi oikeuksien toteutumisen seurantaan ja ne muodostavat keskeisen osan perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelmaa. Parhaimmillaan indikaattorit tarjoavat uudenlaista tietoa muutoksista oikeuksien toteutumisessa.

Indikaattoreista on kansainvälistä kokemusta ja perustuslakivaliokunta on todennut määrällisille ja laadullisille indikaattoreille olevan tarvetta. Tampereen yliopiston tutkijaryhmä on jo vuonna 2016 hahmotellut indikaattorikehikkoa VN TEAS -hankkeessa. Valmistelun tukena on ollut asiantuntijatyöryhmä, joka jatkaa työtä toimintaohjelmakauden ajan. Valmistelun ohjaaminen ja toimeenpanon seuranta kuuluvat valtioneuvoston perus- ja ihmisoikeusverkoston tehtäviin. Indikaattoreja on valmisteltu yhteistyössä sidosryhmien kanssa ja järjestökentän asiantuntemusta on hyödynnetty.

Indikaattoreiden seurantakohteiden valinnassa edellytyksenä on ollut riittävä tietopohja ja toteuttamiskelpoisuus. Valituissa seurantakohteissa on näkyvissä kansainvälisten elinten suositukset, perustuslakivaliokunnan kannanotot, laillisuusvalvojen havainnot ja kuulemisissa sekä sidosryhmiltä tullut tieto. Tietyn kysymyksen valikoituminen seurantakohteeksi ei välttämättä tarkoita, että se katsottaisiin ongelmaksi, vaan arviointia varten kaivataan lisää tietoa. Erikseen julkaistava taustamuistio sisältää indikaattorien valintaan vaikuttaneet suositukset ja kannanotot. Indikaattorikehikko on rakennettu elämänaluemallin pohjalle: yhdeksän elämäneläinalueen alle on koottu seurattavia teemoja ja jokaisessa teemassa on 1-5 indikaattoria sekä alaindikaattoreita. Seurantakohteita on yhteensä noin sata.

Ensimmäinen seurantakierros toteutetaan vuosina 2022–2023, jolloin kerätään ja julkaistaan tietoa indikaattoreilla seurattavien kysymysten kehityksestä. Tämän jälkeen on tarkoitus laatia neljän vuoden välein seurantaraportti, jossa analysoidaan kerättyä tietoa. Jos indikaattoreiden tietopohja osoittautuu puutteelliseksi, voidaan tilanteen vaatiessa tehdä myös lisäselvityksiä. Indikaattorikehikon toimeenpanoa varten laaditaan julkinen ja saavutettava verkkosivu, jossa julkaistaan indikaattorit ja niitä koskeva päivitetty seurantatieto, tietoa indikaattoreiden taustoista sekä linkkejä muuhun toimintaohjelma- ja strategiatyöhön.

Kuva: Osallistujia pyydettiin valitsemaan, mikä vaihtoehtoista on heidän mielestään verkkosivuille kootun seurantatiedon tärkein ominaisuus. Kyselyssä oli mahdollista valita yksi tai useampi vaihtoehto.

Hallituksen tavoitteita ja toimenpiteitä perus- ja ihmisoikeusseurannan vahvistamiseksi

Hankepäällikkö **Mia Luhtasaari** esitteli oikeusministeriön [Tietoa syrjinnästä –hanketta](#), jota seuraa ja tukee syrjinnän seurantaryhmä. Hanke liittyy EU-tasolla tehtyyn yhteistyöhön, jonka tarkoituksena on ohjeistaa yhdenvertaisuustiedon keräämistä ja tiedonjaon kehittämistä jäsenvaltioissa. Hankkeessa järjestetään temaattisia tilaisuuksia ja laaditaan julkaisuja tiedonkeräämisen tilasta sekä kehittämistarpeista. Kohderyhmiä ovat HLTBIQ, etniset vähemmistöt, saamelaiset ja romaniyhteisöt. Ryhmiä osallistetaan tiedonkeruun järjestämiseen ja analysointiin ottaen huomioon eettiset kysymykset ja etenkin ihmisoikeusperiaatteet tiedonkeruussa. Tarkoituksena on luoda kokonaiskuva syrjinnänvastaisen työn kehittämisvaiheesta ja laatia mm. esiselvitys rakenteellisesta syrjinnästä.

Hankepäällikkö **Milla Aaltonen** esitteli oikeusministeriön [Osaavat–hanketta](#), joka jatkaa viharikosten vastaista työtä. Hankkeessa on kokeiltu uusia tiedonkeruun tapoja, tiedon aktiivista hyödyntämistä sekä tekoälyn käyttämistä monitoroinnissa. Pyrkimyksenä on kehittää rakenteisiin vaikuttavaa systemaattista ja tavoitteellista työtä. Hankkeen järjestökummina toimii Anti-Racist Forum ry. Hankkeen aikana on julkaistu [Yhdessä vihaa vastaan -portaali](#). Järjestöjen kehittämässä ohjelmassa tavoitteena on sekä tiedon kehittäminen että tiedon lisääminen. Oikeusministeriö tekee asiasta kaksi selvitystä:

rekisteritutkimuksen vihatarkojen tekijöistä sekä selvityksen rikosoikeudellisia seuraamuksia täydentävistä tai vaihtoehtoisista malleista. Hankkeessa on tehty viharikosten vastaisen työn osaamiskeskukseen pilotointi.

Oikeusministeriön julkisoikeusyksikön päällikkö **Timo Makkonen** piti alustuksen arkaluonteisen tiedon keräämisestä. YK:n eri toimielimet ovat pitäneet tärkeänä väestöryhmittäin eriteltyä tietoa valtioreporteissa ja Suomen tulisivin kehittää tilastotuotantoa, jotta seuranta voitaisiin kehittää. Viranomaisilla on velvollisuus pyrkiä turvaamaan perusoikeuksien toteutuminen käytännössä, mutta tämä on haastavaa, mikäli valtioneuvostolla ja viranomaisilla ei ole kattavaa kuvaa oikeuksien toteutumisesta. Suomessa on tarjolla paljon sukupuolen ja iän perusteella jaoteltua tietoa ja pohdittavana on, tulisiko myös muiden ryhmien osalta olla samankaltaista tietoa saatavilla. Tiedonkeruun päälähtökohta on, että tiedonkeruun kehittämistä tehdään yhteisymmärryksessä niiden ryhmien kanssa, jota tieto koskee. Oikeudellisia reunaehdoja selvitetessä täytyy selvittää ihmisoikeusperusteiden käytännön toteuttamisen tapoja ryhmien kanssa.

Ihmisoikeuskeskuksen **Mikko Joronen** kertoi Ihmisoikeuskeskusten ja oikeusministeriön yhteistyönä laaditusta [Perusoikeusbarometrilla](#), jolla on edistetty tutkimuksen ja tiedonkeruun kehittämistä vähemmistöryhmien osalta. Tutkimuksessa hyödynnettiin Euroopan perusoikeusviraston laatiman Fundamental Rights Surveyn tuloksia, minkä lisäksi kansalliseen lisäotantaan kuuluivat vammaiset henkilöt ja kielivähemmistöt (venäjän-, arabian- ja ruotsinkieliset). Tiedonkeruun näkökulmasta barometrin tavoitteena oli saada vertailukelpoista tietoa oikeuksien toteutumisesta ja korjata tietotarvetta eri väestöryhmien osalta. Tarkoituksena oli testata satunnaisotantaan perustuvaa tiedonkeruun menetelmää ja kerätä vähemmistöryhmiä koskevaa aineistoa. Positiivisena kokemuksena barometrin tekemisessä huomattiin, että olemassa olevaa rekisteriaineistoa on mahdollista käyttää tiedonkeruuseen.

Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tiedontuotantoa esitteli kehittämisspäällikkö **Satu Majlander**. THL kehittää tiedontuotantoa vastaamaan tiedontarpeisiin ja tarkoituksena on laajentaa tiedontuotantoa katvealueille, esimerkiksi kehittää laaturekistereitä haavoittuvassa asemassa olevista ryhmistä. Tiedon laatu ja vaikuttavuus ovat tärkeässä asemassa. THL:n ylläpitämistä rekistereistä saadaan tietoa mm. hyvinvoinnista ja palveluiden käytöstä. Tietoa käytetään mm. palvelujen kehittämiseen ja Majlander esitteli myös THL:n tiedontuotannon roolia perus- ja ihmisoikeusindikaattoreiden tiedonlähteenä. Majlander esitteli myös tapoja, joilla THL on sitoutunut kehittämään tiedontuotantoaan perus- ja ihmisoikeusnäkökulmasta. Tähän liittyen on mm. käynnistetty syrjintätiedon keräämisen kehittämistä koskeva hanke ja kehitetään väestöryhmittäisen systemaattisen seurantatiedon keruuta ja raportointia.

Lainsäädäntöneuvos **Krista Oinonen** ulkoministeriöstä kertoi osallistujille kansainvälisten ihmisoikeussopimusvalvontaelinten suositusten seurannan tehostamisesta. Suomessa on keskitetty määräaikaishetimitoinnin malli, jossa raportoidaan ulkoministeriöstä käsin yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa kansalaisyhteiskuntaa kuullen kansainvälisten sopimusvelvoitteiden toteutumisesta. Haasteeksi raportoinnissa on muodostunut se, että Suomelta pyydetään arkaluontoiseksi luokiteltua väestöryhmittäin jaoteltua tilastotietoa. Suomessa vähemmistöryhmit ovat pieniä, joten tiedon keräämisessä on riskejä tietosuojan kannalta, eivätkä kaikki järjestelmät ja rekisterit mahdollista eriteltävän tiedon keruuta. Toistuvia ongelmakokonaisuuksia Suomen osalta ovat olleet syrjintä, muukalaisviha ja vihapuhe. Oinosen mukaan suositusten täytäntöönpanon kokonaisuuden valvonta on haastavaa ja suomalaisesta järjestelmästä on vaikea antaa yleiskuvaa, sillä toimet ovat hajanaisia. Raporteissa kerrotaan hankkeista ja kampanjoista, sekä niiden vaikutuksista. Suositusten ison kokonaisuuden seuranta olisi syytä tehostaa kansallisesti ja suositusten tulisi olla jatkuvasti viranomaisten työvälineenä. Ulkoministeriö valmistelee sivuilleen avointa, helppokäyttöistä ja saavutettavaa kansallista suositustietopankkia.

Lainsäädäntöneuvos **Susanna Siitonen** esitteli lainvalmistelun vaikutustenarvioinnin kehittämistyötä. Julkisen vallan velvollisuus edistää perusoikeuksia ohjaa lainvalmistelua ja perusoikeudet näkyvätkin etenkin vaikutustenarvioinneissa ja säätämisyjärjestystä koskevissa perustelussa. Molemmat osa-alueet vaativat lainvalmistelijoilta paljon osaamista ja lakiesitysten perustuslainmukaisuuden vahvistaminen tarkoittaa myös osaamisen vahvistamista. Lainvalmistelun koulutusta uudistettaessa onkin painotettu valtiosääntöoikeutta ja vaikutustenarviointiohjeen uudistus on tavoitteena saada valmiiksi vuonna 2022. Käytännön tukea lainvalmistelijoille lisätään osaamisverkostolla. Perus- ja ihmisoikeusarvioinnin tekemisessä on keskeistä aloittaa se riittävän varhain ja hyvällä tietopohjalla. Indikaattorit ja seurantahankkeet vastaavat osaltaan tietotarpeeseen, sillä tieto hajautuu helposti, ja yhteistyölle sekä tiedon kokoamiselle on selkeä tarve. Myös lainsäädännön jälkiarviointi on Siitosen mukaan keskeistä, sillä valmistelussa voi jäädä jokin perus- tai ihmisoikeusvaikutus havaitsematta, tai yhdessä muiden muutosten kanssa voi tulla ennakoimattomia yhteisvaikutuksia.

Kommenttipuheenvuorot ja keskustelu

Yleisesti perus- ja ihmisoikeusindikaattorit saivat myönteisen vastaanoton ja toimintaohjelman keskitymistä seurannan vahvistamiseen pidettiin hyvänä valintana. Tietoon perustuvan päätöksenteon tukeminen nähtiin arvokkaana ja ajantasaisen perus- ja ihmisoikeuksia koskevan tilannekuvan nähtiin edesauttavan hyvää lainsäädäntöä ja politiikkaa. Tärkeinä kehittämiskohteina mainittiin kansainvälisten sopimusvelvoitteiden seurannan läpinäkyvyyden lisääminen, perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arvioinnin kehittäminen lainvalmistelussa sekä perus- ja ihmisoikeuskoulutuksen lisääminen kaikille

hallinnonaloille. Keskustelussa muistutettiin kuitenkin siitä, ettei toimintaohjelma rajaa valtion velvoitteita.

Keskustelussa katsottiin, että perus- ja ihmisoikeustyön täytyy tapahtua kaikilla politiikan aloilla ja kaikkien toimijoiden tulisi olla tietoisia alansa perus- ja ihmisoikeuskriittisistä kohdista. Toimenpiteiden vaikutuksia eri ryhmiin olisi systemaattisesti tarkasteltava. Keskustelussa nostettiin esiin, ettei tiettyjen ryhmien, kuten vammaisten ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien, tilanteesta ole tällä hetkellä riittävästi tietoa. Keskustelussa nousi useasti esiin näkemys siitä, että perus- ja ihmisoikeuksia koskeva seurantatieto olisi tarpeen saada vahvemmin poliittiseen päätöksentekoon mukaan. Keskustelussa kaivattiinkin mekanismeja, joilla valtioneuvoston ja eduskunnan keskusteluun nostettaisiin kootusti perus- ja ihmisoikeustilanteen kokonaisuus. Tämän keskustelun puitteissa tuotiin esiin ylimpien laillisuusvalvojien kertomukset, jotka otetaan systemaattisesti eduskuntakäsittelyyn. Virallista uutta keskustelualustaa todettiin olevan vaikeaa toteuttaa, joten keskustelua tulisi kehittää ja lisätä nykyisten rakenteiden puitteissa.

Perus- ja ihmisoikeusindikaattoreilla oikeuksien toteutumisen seurantaan saadaan pitkäjänteisyyttä ja läpinäkyvyyttä. Keskustelussa pidettiin positiivisena sitä, että indikaattoreissa tukeudutaan olemassa olevaan tietoon, ja järjestöjen tuottama tieto on pyritty huomioimaan. Indikaattorit edesauttavat kokonais kuvan hahmottamista luomalla läpileikkauksen perus- ja ihmisoikeustilanteeseen Suomessa, vaikka täydellisen kokonais kuvan luominen onkin mahdotonta tietolähteiden ja resurssien rajallisuudesta johtuen. Keskustelussa pohdittiin, kuinka kattavan kuvan indikaattorit antavat ja riittääkö yksi teema kuvaamaan elämäaluetta. Indikaattorit ovat kuitenkin vain suuntaa antavia, eikä pelkästään niillä voi muodostaa kattavaa kokonais kuvaa. Indikaattoreille ei voikaan antaa ylikorostunutta asemaa, sillä kaikista ryhmistä ei ole saatavilla mitään indikaattoritietoa. Indikaattorien täydennysmahdollisuutta pidettiin tärkeänä. Indikaattorikehikoon on kirjattu mahdollisia tietolähteitä, mutta jätetty tarkoituksella avoimuutta, jotta saatavilla olevia tietolähteitä voidaan hyödyntää tarkoituksenmukaisesti.

Indikaattoriseurannan toteutukseen liittyen nostettiin esiin ongelmien perusteellisen identifioinnin merkitys: täytyy olla selvää, mitä mitataan ja miksi sekä mahdollisuus toteuttaa mittaaminen käytännössä. Indikaattoreiden yhteydessä onkin tarpeen tehdä selväksi, mitä kukin indikaattori kuvaa. Keskustelussa esitettiin myös toive huomioida indikaattorikehikon ulkopuolelle jääviä kysymyksiä ja tuoda esiin ilmenneitä tietoa aukkoja. Indikaattoreihin toivottiin mm. tilastotietoa myös sukupuolivähemmistöjen osalta. Lisäksi nostettiin esiin, että tiedon käyttötarkoitusta tulisi arvioida ja käyttäjille tulisi tehdä ymmärrettäväksi, miksi tiettyjä asioita seurataan ja kerrottavan asian tulisi käydä selkeästi ilmi. Indikaattoreihin on jouduttu tekemään rajauksia tietolähteiden ja indikaattorikehikon käytettävyyden vuoksi. Puheenvuoroissa huomautettiin, että johdonmukaisuuden vuoksi olisi tärkeää, että laajat pro-

sessit keskustelisivat keskenään ja olisivat johdonmukaisessa yhteydessä toisiinsa. Tässä yhteydessä mainittiin siitä, etteivät tuore lapsistrategia ja lasten osallistuminen prosessiin näy toimintaohjelmassa.

Keskustelussa nostettiin esille myös resurssikysymykset. Tiedon keräämiseen ja analysointiin tarvitaan riittävät resurssit ja asiantuntemusta. Lisäksi indikaattoreiden merkitys pitkällä tähtäimellä määryytyy osin niiden seurantaan tulevaisuudessa osoitettujen resurssien myötä. Viranomaisilla, poliitikoilla ja tutkijoilla tulisi olla myös aikaa perehtyä tietoon, jotta tehty työ ei mene hukkaan. Indikaattorityössä onkin pidettävä mielessä resurssit, kokonaiskuva ja poliittinen taso, jonka tulee huomioida perus- ja ihmisoikeudet poliittisista intresseistä huolimatta. Yhtenä huolena nähtiin, että perus- ja ihmisoikeustyössä on paljon hankemaisuutta ja työn hajautumista eri toimijoille, joista osalla ei ole riittäviä resursseja seurannan toteuttamiseen. Yhteistyö ja yhteiset indikaattorit nähtiinkin välttämättömiksi. Tiedon pirstaleisuus tunnistettiin myös ongelmaksi, jota systemaattinen seuranta toivottavasti helpottaa.

Indikaattoreita on tarkoitus hyödyntää sitä perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arvioinnissa ja raportoinnissa sekä poliittisen päätöksenteon tukena. Keskustelussa välittyi osallistujien halukkuus yhteistyöhön myös jatkossa ja kiinnostus osallistua toimintaohjelman toimeenpanoon.